

Muzejska pitalica

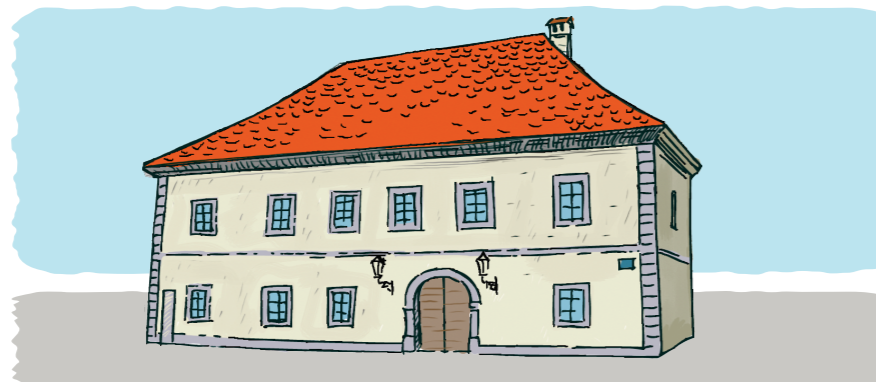
Mali ilustrirani vodič kroz stalni postav Gradskog muzeja Karlovac s nagradnim zadacima za učenike nižih razreda osnovne škole

Gradski muzej Karlovac, Strossmayerov trg 7, 47000 Karlovac
tel. 047 615-980, fax. 047 615-981, e-pošta: gradski-muzej@ka.t-com.hr, www.gmk.hr
Otvoreno za posjetitelje: utorak, četvrtak i petak 8.00 – 16.00, srijeda 8.00 – 19.00,
subota 10.00 – 16.00, nedjelja 10.00 – 12.00, ponedjeljkom i državnim blagdanima zatvoreno

Dobrodošao u naš muzej, mladi posjetitelju!

U Frankopanovoj baroknoj kuriji, jednoj od najstarijih sačuvanih zgrada u povijesnoj jezgri Karlovca, zaštićenoj kao spomenik kulture, smjestio se od 1953. Gradski muzej Karlovac. Muzej je osnovan 1904. godine. U njemu se skupljaju, čuvaju, istražuju i izlažu predmeti koji nam govore o prošlosti grada Karlovca i šire okolice, o prirodnoj i kulturnoj baštini, o važnim događajima i osobama, ali i o svakodnevnom životu starih Karlovčana. Zavirimo u njega!

Ovaj mali vodič koji držiš u ruci provest će te kroz osam prostorija stalnoga izložbenog postava Gradskog muzeja Karlovac smještenog na prvom katu Frankopanove palače i pomoći ti u snalaženju. Rasklapanje ove Pitalice, stranicu po stranicu, prati tvoje kretanje iz jedne izložbene prostorije u drugu i pruža ti riječju i slikom osnovne podatke o glavnoj temi izložbene prostorije.

Pitalica ti nudi i osam nagradnih zadataka istaknutih bojom na koje trebaš odgovoriti. U svakoj prostoriji odabran je jedan predmet ili pojam vezan uz zadatak. Zato pažljivo prohodi kroz muzej i dobro otvori oči! Razgledaj izložene predmete, pročitaj natpise ispod njih i otkrit ćeš odgovore na postavljena pitanja. Odgovore prepisi na kupon nagradne igre koji se nalazi na kraju Pitalice. Pažljivo ga istrgaj i ubaci u označenu kutiju. Očekuju te vrijedne nagrade. Sretno!

Impressum

Nakladnik: Gradski muzej Karlovac, Za nakladnika: Hrvojka Božić. Autorica koncepta i teksta: Lana Bede. Autor ilustracija i grafičkog oblikovanja: Tomislav Zlatić. Lektura: Nives Opačić. Naklada: 500, Tisak: Printera, Drugo, ponovljeno i izmijenjeno izdanje ©Gradski muzej Karlovac, siječanj 2019., ISBN 987-953-7510-74-9

Hodnik Prirodoslovna zbirka

Karlovačka regija smještena je u južnom dijelu središnje Hrvatske, pa se u njoj dodiruje nizinski (panonski) i brdovito-planinski (dinarski) krajolik. Upoznavanje stijena vodi nas u milijunima godina daleku prošlost. Geološki stup prekriven je usitnjenim komadićima stijena prikupljenima na širem karlovačkom području. Na dnu stupa nalaze se one najstarije nastale prije više od 60 milijuna godina, a prema vrhu stupa sve su mlađe. U vitrinama su izloženi minerali i fosili (okamenjeni ostaci) biljaka i morskih životinja iz praoceana Tetisa i nekadašnjega Panonskog mora.

U idućoj vitrini nalaze se kosti i zubi velikih sisavaca, vunastoga mamuta i špiljskoga medvjeda, koji su živjeli na karlovačkom području u vrijeme posljednjega ledenog doba. Među njima naći ćeš i zube gorske kune (Gulo gulo na latinskom jeziku). Gulo gulo i danas živi, ali samo na krajnjem sjeveru, gdje je klima slična onoj iz ledenoga doba. Zubi karlovačke gorske kune Gulo gulo stari su 32 000 godina, tako da je riječ o vrlo starom pretku.

Zadatak

Gulo gulo je nalik je na maloga zdepastog medvjeda s dugim repom i ostrim pandžama. Vješto trči po snijegu, penje se po stijenama i drveću, a zna i plivati. Od hladnoće ga štiti gusto krzno otporno na smrzavanje. U borbi je hrabar, ponekad i krvoločan. Meso mu je omiljena hrana, a zahvaljujući snažnim zubima, može ga jesti i zamrznutog. Katkada se osladi ptičjim jajima i bobicama. Smatra se velikom izjelicom, pa je zbog toga dobio još jedno ime.

1. Kako se još zove ova životinja?

Pročitaj pokraj njegovih zuba u vitrini! _____

Soba 1 Arheologija

Na kraju hodnika i u idućoj sobi možeš vidjeti ostatke predmeta koje su u davnoj prošlosti izradili i njima se koristili ljudi koji su živjeli na karlovačkom području – to su arheološki nalazi. Te materijalne ostatke istražuju i tumače arheolozi, pa tako saznajemo kako su nekoć živjeli naši preci.

Na širem karlovačkom području ima više važnih prapovijesnih nalazišta (iz razdoblja dok ljudi još nisu poznavali pismo). Na jednom od njih, nalazištu Turska kosa kraj Topuskog, otkrivene su zagonetne figurice idola iz željeznoga doba. One su pripadale panonskom plemenu Kolapijana, koje je ovdje imalo svoje naselje i groblje sa svetištem.

Zadatak

Pronađi i promotri izložene figurice idola. Većinom prikazuju ljudske i životinjske likove. Obrati pažnju na njihov nakit i oblikovanje glave. Jeste li znali da se radi o primjerima skulpture starih oko 2 500 godina? Arheolozi su ih iskopali na mjestu koje je nekada bilo svetište (kultno mjesto). Tu je pronađeno više od šest stotina idola, što ovo nalazište čini jednim od najvažnijih te vrste u Europi.

2. Kako se zove nalazište na kojem su figurice pronađene?

3. Od kojeg su materijala figurice izrađene?

- (zaokruži točan odgovor)
- a) željeza
 - b) pečene gline
 - c) kamena

Soba 2 Nastanak i izgradnja Karlovca kao vojne tvrđave

Jeste li znali da je poznat točan datum kada je započela gradnja Karlovca? Bilo je to 13. srpnja 1579. godine. Toga dana započela je gradnja Karlovca kao nove, velike tvrđave radi obrane od Osmanlija (Turaka) na granici između Habsburškoga i Osmanskoga carstva. Za mjesto izgradnje odabrana je močvarna ravnica na sutoku rijeka Kupe i Korane podno staroga grada Dubovca. Grad je dobio ime Karlovac u čast svojeg osnivača, austrijskoga nadvojvode Karla Habsburškog (odatle njemačko ime grada Carlstadt).

Karlovačka tvrđava, koja je bila tolika da je cijeli vojni grad mogao biti smješten unutar njezinih bedema, postaje zapovjedno sjedište čitave Vojne krajine.

Zadatak

Karlovačka tvrđava, iz koje se razvila današnja povijesna gradska jezgra, bila je projektirana u obliku pravilne zvijezde.

Oblik zvijezde tvorili su bedemi tvrđave koji su povezivali visoke bastione smještene u njezinim krakovima. Isti oblik pratile su i duboke grabe s vanjske strane bedema (današnji šanci pretvoreni u parkove), koje su se mogle napuniti vodom i tako napadačima otežati pristup.

Koliko krakova ima karlovačka Zvijezda (nekadašnja tvrđava, a današnja stara gradska jezgra)? Pogledaj maketu karlovačke Zvijezde ili karte s tlocrtom tvrđave. Prebroji njezine krakove, pa tom brojkom dopuni sljedeću rečenicu.

4. Karlovačka tvrđava izgrađena je u obliku zvijezde sa _____ krakova.

Kupon za nagradnu igru

Za sudjelovanje u nagradnoj igri prepisi odgovore na zadatke na označena mjesta na ovom kuponu. Zatim napiši svoje ime i osobne podatke. Ovako ispunjen kupon otrgni i ubaci u kutiju za nagradnu igru. „Muzejsku pitalicu“ možeš zadržati kao uspomenu. Sretno!

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Tvoji osobni podaci

Ime i prezime: _____

Škola i razred: _____

Adresa (ulica, kućni broj, grad): _____

Broj telefona: _____

Datum posjeta Muzeju: _____

Tvoj potpis: _____

Pravila nagradne igre

Nagradnu igru „Muzejska pitalica“ organizira Gradski muzej Karlovac. Namijenjena je učenicima nižih razreda osnovne škole, traje od 1. siječnja do 1. prosinca, a održava se u prostoru stalnoga postava GMK-a na adresi Strossmayerov trg 7 u Karlovcu. Izvlačenje dobitnika bit će komisijski dva radna dana nakon završetka nagradne igre. Organizator će dobitnike obavijestiti telefonski i poštom, a imena dobitnika bit će objavljena na mrežnoj stranici Muzeja www.gmk.hr. Organizator će u povodu Dana GMK-a, koji se obilježava 18. prosinca, organizirati prigodnu dodjelu nagrada dobitnicima. U nagradnoj igri „Muzejska pitalica“ ne mogu sudjelovati djelatnici GMK-a ni članovi njihovih obitelji. Osobni podaci prikupljaju se isključivo zbog provedbe nagradne igre i u skladu s Općom odredbom o zaštiti osobnih podataka.

Soba 3 Civilna uprava u slobodnom i kraljevskom gradu Karlovcu

Od 18. stoljeća slabi opasnost od osmanskih napada, pa Karlovac gubi važnost kao vojna utvrda i postaje grad s civilnom, a ne više vojnom, upravom. To znači da se vlast i upravljanje gradom povjerava Gradskom magistratu (raniji naziv za gradsku upravu) na čelu s gradonačelnikom.

Neki od znamenitih karlovačkih gradonačelnika bili su Josip Vrbanić (dao je sagraditi Gradsko kupalište na Korani potkraj 19. stoljeća i urediti obližnji perivoj koji se po njemu zove Vrbanićev perivoj) i Ivan Banjavčić (po njemu nosi ime ulica u kojoj se danas nalazi zgrada karlovačkoga Gradskog poglavarstva).

Zadatak

Pronađi u ovoj sobi vrijedan primjerak nakita koji je kao simbol časti i vlasti, ali i svojih brojnih dužnosti, gradonačelnik nosio oko vrata u svečanim prigodama. Nakit je izrađen sredinom 19. stoljeća od pozlaćenoga srebra i ukrašen tirkizom i dragim kamenjem. Ima središnji medaljon, dvadeset i dvije karike te dvije kopče u obliku srca.

5. Pronađi predmet iz opisa i napiši kako se zove.

Soba 4 Građansko stanovanje u 19. stoljeću

Dok si hodao gradskim ulicama i gledao pročelja starih zgrada i palača, jesi li se ikada pitao kako su nekada bili namješteni otmjeni građanski stanovi? Poput maloga vremeplova, ova muzejska soba preselit će te u ambijent građanskoga salona 19. stoljeća. Tu je salonska garnitura i stolić za šivanje majstora Johanna Kraffta, raskošno ogledalo, sofa, kamin sa skrivenim vratašcima, primjerci uvoznih i domaćih uporabnih i ukrasnih predmeta potrebnih za udobno uređenje životnoga prostora.

Zadatak

Zidovi građanskih salona bili su ukrašeni slikama, posebno portretima. To je bilo vrijeme prije izuma fotografije, pa su imućniji građani naručivali kod slikara portrete kako bi na taj način ovekovječili svoj lik. U ovoj sobi nalaze se portreti gospodina i gospode Petrović, rad poznatoga ilirskog slikara rođenog 1821. u Karlovcu. Već u ranoj dobi bio je zapažen njegov talent, pa je upućen na školovanje u Italiju. Osim portreta, slikao je i sakralne motive, scene iz pučkoga života i krajo-like. Tragično je okončao život u rijeci Korani 1858. godine.

6. Kako se zvao ovaj glasoviti karlovački slikar?

Soba 5 Karlovački obrtnici i cehovi

U 18. i 19. stoljeću Karlovac se razvija u važno trgovačko, obrtničko i prometno središte. U gradu djeluju brojni trgovci i majstori obrtnici: lončari, kovači, bravari, zidari, krojači, postolari, zlatari i mnogi drugi. Oni se okupljaju u udruženja koja se nazivaju cehovi. U ovoj sobi možeš vidjeti važne dokumente pojedinih cehova, škrinje za njihovo čuvanje, alat iz postolarske radionice, a visoko na stropu su cimeri – oznake koje su nekad visjele na ulici iznad pročelja trgovina i obrtničkih radionica (poneki se još može vidjeti i danas).

Jedan od uglednih karlovačkih obrtnika 19. stoljeća bio je Jakov Šašel. Ovaj svestrani majstor rodom iz Austrije izučio je zanat u očevoj puškarskoj radionici u Ljubljani. U Karlovcu se trajno nastanio i radio kao puškar, graver i samouki slikar. Proizvode iz svoje radionice izlagao je na izložbama u Beču, Budimpešti, Zagrebu i Karlovcu. Za svoje umijeće dobio je mnoga priznanja i nagrade. Jednu pušku poklonio je i caru Franji Josipu I.

Zadatak

U ovoj sobi izložene su dvije lovačke puške koje je Jakov Šašel kao vrsni majstor graver ukraasio prizorima iz lova i pretvorio u luksuzne, umjetnički oblikovane predmete. Pronađi lovačku pušku – dvocijevku iz radionice Jakova Šašela. Puška je bila izrađena za Prvu gospodarsku izložbu u Zagrebu 1864. godine.

7. Promotri pažljivo ukrase i rezbarije na metalnim i drvenim dijelovima puške. Posebno obrati pažnju na figurice izrađene od bjelokosti (slonovih kljova). Navedi koje sve likove i prizore prepoznaješ.

Soba 6 Sportska društva u 19. st.

Sigurno voliš sport i baviš se nekim od njih. U ovoj sobi upoznat ćeš neke od sportova, poput streljaštva, mačevanja, tenisa ili šaha, kojima su se Karlovčani rado bavili u 19. stoljeću.

Biciklizam kao sport i rekreacija u Karlovcu ima dugu tradiciju. Primjerke dvaju starih bicikala iz sredine 19. stoljeća, kakvi se više ne mogu pronaći na gradskim ulicama, danas možeš vidjeti u ovom Muzeju. Izloženi bicikl s velikim prednjim kotačem i posve malim stražnjim kotačem izgleda neobično i pomalo smiješno, zar ne? No upravo ovaj model učinio je bicikl popularnim. Zbog povećanoga prednjeg kotača bicikl je mogao postići veću brzinu, ali su vozači često padali preko upravljača, osobito prilikom skretanja.

A kako su Karlovčani upoznali ovo novo prometno sredstvo?

Zadatak

Sve je počelo prvim biciklom koji je iz Pariza u Karlovac donio imućni karlovački trgovac Petar Lukšić. Taj najstariji karlovački bicikl, velociped, danas je izložen u Gradskom muzeju Karlovac. Muzeju ga je poklonio Petrov sin Hugo Lukšić još 1911. godine i to je jedan od prvih predmeta prispjelih u Muzej.

8. Najstariji bicikl u Karlovcu ima:
a) drvenu konstrukciju i metalne kotače
b) metalnu konstrukciju i kotače
c) plastičnu konstrukciju i drvene kotače

9. Tvoj je zadatak da otkriješ kako se nekada nazivao ovaj bicikl. Razmisli zašto!

Soba 7 Etnologija

U zadnjoj sobi stalnoga postava upoznat ćeš zanimljive predmete koji potječu sa seoskih domaćinstava karlovačkoga kraja. Tu su živopisne nošnje i tradicijski nakit, ručno tkani i vezeni ručnici i plahte, zatim glineno posuđe u kojem se nekada spremala hrana, pletene košare za skupljanje plodova. Većina predmeta izrađena je ručno od prirodnih materijala.

Zadatak

Seljak je nekada od drveta znao izraditi razne stvari: kuću, namještaj, alate, obuću, glazbala. U ovoj sobi izloženo je glazbalo koje su vjerojatno načinile ruke nekoga pastira u vrijeme dokolice. To je drveni puhački instrument koji ima dvije cijevi. Potječe iz Rečice, sela smještenog na lijevoj obali Kupe u karlovačkom Pokuplju. Pronađi ga!

10. Kako se zove ovaj glazbeni instrument?

